

Lietuvos didelio meistriškumo baidarininkų sportavimo motyvai

*Dr. Egidijus Balčiūnas¹, Augustė Šiupinytė¹, Ričardas Nekriošius²
Lietuvos edukologijos universitetas¹, Lietuvos sporto universitetas²*

Santrauka

Sportinis baidarininkų rengimas, kuriame svarbus tiek fizinis, tiek psichinis parengtumas, yra sudėtingas procesas. Vienas pagrindinių psichinių veiksnių, darančių įtaką baidarininkų rengimuisi ir rezultatams, yra motyvacija. Sportininkų, ypač baidarininkų, motyvacija yra nepakankamai mokslinėje literatūroje tyrinėtas veiksnys.

Tyrimo tikslas – išsiaiškinti Lietuvos didelio meistriškumo baidarininkų konkrečios sportinės veiklos pasirinkimo ir ugdymosi motyvus. Tyrimo objektas – Lietuvos rinktinės baidarininkų sportavimo motyvai. Atliekant tyrimą buvo taikyti teoriniai metodai (mokslinės literatūros analizė ir apibendrinimas) ir empirinis metodas (anoniminė anketinė apklausa). Anketinė apklausa buvo atliekama Lietuvos edukologijos universiteto (LEU) Sporto mokslo institute, sporto mokomosiose stovyklose, pratybose. Tirti 20–30 metų amžiaus Lietuvos rinktinės didelio meistriškumo baidarininkai vyrai (n = 14). Anoniminę anketą sudarė penki atviri klausimai ir devyni uždari klausimai. Atvirų klausimų atsakymai buvo klasifikuojami ir verčiami skaitine informacija tam, kad visa empirinio tyrimo medžiaga būtų išanalizuota taikant matematinės statistikos metodus (procentiniai dažniai), kad rezultatus būtų galima palyginti kiekybiškai.

Ištyrus Lietuvos rinktinės baidarių irklotojus paaiškėjo, kad vienas pagrindinių sportinės veiklos ir konkrečiai – baidarių irklavimo pasirinkimo motyvų yra įdomi patirtis ir nauji jaudinantys pojūčiai, tėvų ar trenerio paskatinimas turi daug mažesnę galią. Tyrimo rezultatai gali padėti sudarant ir tobulinant baidarininkų rengimo programas, gerinant komunikacijos tarp sportininkų ir trenerių kokybę.

Raktažodžiai: motyvacija, ugdymas, baidarininkai.

Įvadas

Ugdymas – tai bendra pedagogikos kategorija, apimanti labai platų žmogaus vystymosi veiksnių spektrą: augimą, švietimą, mokymą, lavinimą, auklėjimą, formavimą. Ugdymas vyksta konkrečiomis socialinėmis sąlygomis, istorinėmis, kultūrinėmis aplinkybėmis, tai labai daugialypis vyksmas (Jovaiša, 2007).

Teigiama, kad protinio, fizinio, dvasinio ir socialinio ugdymo sričių tarpusavio ryšys yra svarbi ugdymo teorijos problema (Bitinas, 1998). Daugelis pedagogų, sporto mokslininkų mano, kad sportas, fizinis, psichinis ugdymas vyksta greta, tai neatskiriamos žmogaus asmenybės dalys (Šalkauskis, 1992; Jovaiša, 2007; Johnson et al., 2007).

Socialinė aplinka – šeima, draugai, mokykla, komanda, šalies kultūros tradicijos, sporto politika sudaro terpę, kurioje sportininkas gyvena, mokosi, sportuoja, formuojasi, tobulėja kaip asmenybė

(Raslanas, 2001; Morgan, Giacobbi, 2006; Barker et al., 2008). Sportas, fizinis aktyvumas lavina daugelį gyvybiškai svarbių ne tik fizinių, bet ir psichinių savybių (Gill, 2007). Asmenybės vystymuisi įtakos turi glaudus fizinių ir psichinių galių ugdymas tam tikromis socialinio išsivystymo sąlygomis (Bailey, Morley, 2006; Sabaliauskas, 2011). Asmenybės ugdymo klausimai susiję su ekonominėmis, politinėmis, socialinėmis visuomenės vystymosi sąlygomis.

Tyrėjai (Morgan, Giacobbi, 2006) atskleidžia sėkmingai pažangą darančių sportininkų karjeros raidos etapus, kuriuos sieja su psichosocialinės brandos raida, parodo, kad tėvų, trenerių, komandos narių palaikymas yra svarbus visuose sportininko tobulėjimo etapuose.

Pasirinkimui savo gyvenimą susieti su sportu didelės reikšmės turi sportininkų sportavimo motyvacija, materialijų gėrybių siekimas. Kad visa tai būtų realizuota, būtinos tinkamos sąlygos, įvairios prielaidos, motyvai. Motyvacija skirstoma į vidinę ir išorinę (Bo et al., 2010). Vidinė motyvacija susijusi su tam tikro fizinio, psichinio tobulumo siekiu. Išorinė motyvacija skatina gauti kokį nors atlygį. Teigiama, kad motyvacija grindžiama įgimtomis savybėmis ir udomąja veikla (Jovaiša, 2009).

Didžiausias sportininko pagalbininkas yra treneris, jo kompetencija, gebėjimas formuoti sportininko motyvaciją, taikomi pažangūs treniravimo metodai ir priemonės yra bene svarbiausi veiksniai, padedantys sportininkui tobulėti. Treneris yra atsakingas už sportininko tolesnę gyvenimo raidą (Trinić et al., 2009; Stirling, Kerr, 2009; De Weese, 2010).

Taigi, daugelio pasaulio šalių mokslininkai sportinį rengimą apibrėžia kaip labai daugialypį, daugiadalykį procesą, turintį reikšmės socialiniam, kultūriniam ir net materialiniam visuomenės vystymuisi.

Didelio meistriškumo siekimas siejamas su specifinių sporto veiklai ir sporto šakai būdingu psichinių galių ugdymu (Baker, Horton, 2004). Šias savybes mokslininkai (Cox, 1990) skirsto į dvi grupes. Pirmiausia – motyvacija, kurios reikia potencialui atskleisti ir saviraiškai. Manoma, kad sportinėje veikloje galutinį rezultatą nulemia unikalios sportininko asmeninės savybės (Gaston-Gayles, 2005).

Mokslininkai (Ko, Park, Claussen, 2008), ištyrę 253 baidarininkus, dalyvaujančius pasaulio čempionatuose, nustatė, kad vyrauja tam tikri pasitenkinimo, malonumo veiksniai, sportavimo veiklos pasirinkimo motyvai. Jie pastebėjo, kad yra esminių motyvacijos skirtumų tarp skirtingų lyčių. Minėti autoriai nustatė, kad sportininkai vyrai turėjo didesnę motyvaciją sportuoti negu moterys, šios išreiškė didesnę motyvaciją akademinėi veiklai. Tiriamieji kaip vieną svarbiausių motyvų nurodė kūno judesius kontakte su vandeniu.

Tyrėjai (Williams, Krane, 2001; Bayley, Morley, 2006) akcentuoja talentui atskleisti būtinas savybes: atkaklumą, ambicingumą, optimizmą, gebėjimą susikoncentruoti, protinį ištvėringumą, gebėjimą prisitaikyti, emocinę kontrolę. Daugumos pasaulio sporto specialistų nuomone, didžiulę įtaką siekiant sportinio rezultato daro motyvacija (Grajauskas, Čepulėnas, 2009; Kang, 2010). Motyvacija apibrėžiama kaip sporto motyvų visuma, lemianti sportininkų atkaklumą ir nuoseklius veiksmus siekiant

tikslo. Žodis „motyvas“ yra kilęs iš lotyniško žodžio „morere“ (judėti, skatinti). Motyvacija kreipia veiksmus ir elgesį viena ar kita linkme, motyvuotas žmogus turi daugiau energijos (Kang, 2010). Motyvacija – tai motyvų visuma, reguliuojanti žmogaus veiklą, kryptingą tikslo siekimą, santykius su aplinka (Deci, Ryan, 2000; Jovaiša, 2007).

Sportininkų motyvaciją išsamiai tyrinėjo Sabaliauskas (2011), išryškinęs pagrindinius motyvus, skatinančius pradėti sportinę veiklą, tačiau didelio meistriškumo sportininkų motyvai siekti elitinių konkrečios sporto šakos rezultatų dar mažai tyrinėti. Iškyla mokslinė problema – tirti didelio meistriškumo sportininkus, siekiančius sėkmingai dalyvauti Europos ir pasaulio sporto renginiuose, ir jų motyvų sklaidą. Aktualu iširti Lietuvos rinktinės baidarininkų motyvų formavimosi raidą ir skatinančius veiksnius.

Tyrimo tikslas – išsiaiškinti Lietuvos didelio meistriškumo baidarininkų konkrečios sportinės veiklos pasirinkimo ir ugdymosi motyvus.

Tyrimo objektas – Lietuvos rinktinės baidarininkų sportavimo motyvai.

Tyrimo metodai ir organizavimas

Atliekant tyrimą buvo taikyti teoriniai metodai (mokslinės literatūros analizė ir apibendrinimas) ir empirinis metodas (anoniminė anketinė apklausa).

Anketinė apklausa buvo atliekama LEU Sporto mokslo institute, 2015 metais vykusiose sporto mokomosiose stovyklose, pratybose. Tyrimo imtį sudarė 17–29 metų amžiaus Lietuvos rinktinės didelio meistriškumo baidarininkai vyrai ($n = 14$). Šie sportininkai buvo pasirinkti dalyvauti apklausoje tikslingai, nes jie buvo stipriausi Lietuvos didelio meistriškumo baidarininkai, priklausantys pasaulio sporto elitui. Tyrime dalyvavusių respondentų atsako dažnis 100 %. Statistinei analizei buvo pasirinkti visų sportininkų duomenys, nes visi respondentai atitiko tyrimo reikalavimus, savanoriškai sutiko dalyvauti tyrime ir atsakė į visus anketos klausimus.

Baidarininkų apklausai taikytas S. Sabaliausko (2011) parengtas klausimynas, kurį sudarė trys struktūrinės dalys:

1. instruktažas ir supažindinimas su tyrimu;
2. socialiniai demografiniai kintamieji;
3. sportavimo motyvai ir sportavimo prielaidos.

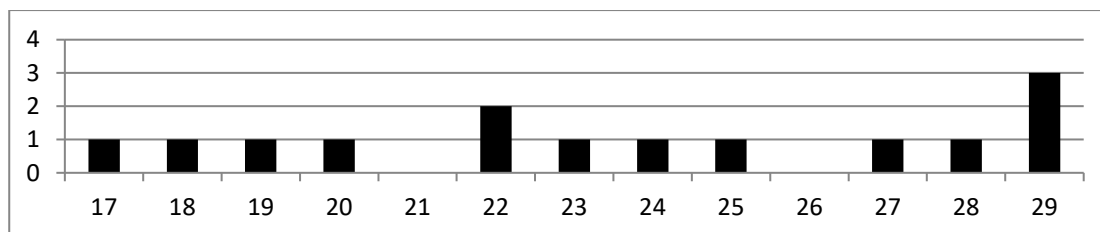
Per instruktažą tiriamieji buvo supažindinti su tyrimo tikslu, jo eiga, buvo garantuotas anonimiškumas. Antroje dalyje pateiktais klausimais buvo siekiama išsiaiškinti sportininkų sociodemografinius duomenis: amžių, vietovę, kurioje jie pradėjo sportuoti. Trečioji klausimyno dalis buvo orientuota į aplinkybes ir motyvus, paskatinusius baidarininkus rinktis sportą.

Apklausa vyko anonimiškai ir savanoriškai. Respondentai iš tyrimo galėjo pasitraukti nebaigę ar nepradėję pildyti klausimyno, dalyvavimas apklausoje nebuvo privalomas. Apklausa vykdyta laikantis visų etinių ir teisinių principų.

Anoniminę anketą sudarė penki atviri klausimai ir devyni uždari klausimai. Atvirų klausimų atsakymai buvo klasifikuojami ir verčiami skaitine informacija tam, kad visa empirinio tyrimo medžiaga būtų išanalizuota taikant matematinės statistikos metodus – procentinius dažnius ir Pirsono (Pearson) tiesioginės koreliacijos metodą.

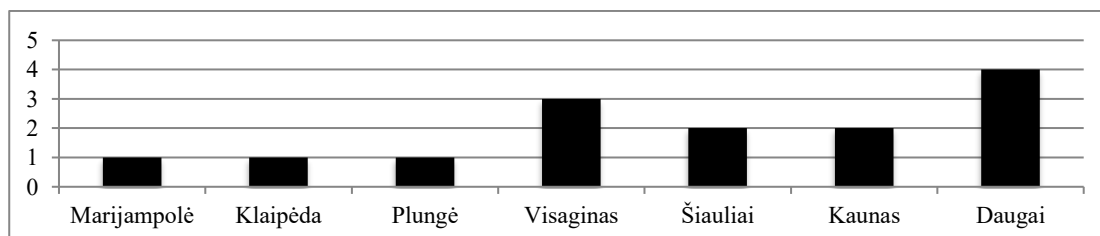
Tyrimo rezultatai

Išanalizavus respondentų atsakymus į sociodemografinius klausimus paaiškėjo, kad Lietuvos baidarių irklavimo rinktinę sudaro labai įvairaus amžiaus (17–29 m) sportininkai. Daugiausia (t. y. 21,43 % respondentų) yra 29 metų amžiaus. Respondentų amžius pavaizduotas 1 pav.

1 pav. Respondentų atsakymų pasiskirstymas (sportininkų amžius)

Empirinis tyrimas atskleidė, kad Lietuvos rinktinėi daugiausia baidarininkų (28,57 %) parengia Daugų sporto mokyklos treneriai (2 pav.). Anuomet produktyvi baidarių sporto mokykla šiuo metu nefunkcionuoja. Visagine pradėjo sportuoti 21,43 % tirtų sportininkų. Svarbu pažymėti, kad didžiuosiuose Lietuvos miestuose – Vilniuje ir Panevėžyje – nepradėjo treniruotis nei vienas apklaustas sportininkas.

2 pav. Respondentų atsakymų pasiskirstymas (miestai, gyvenvietės, kuriose sportininkai pradėjo sportuoti)

Iš tyrimo rezultatų matyti, kad 100 % sportininkų pasirinktą sporto šaką kultivuoja penkerius ir daugiau metų. 78,57 % sportininkų turi 10 metų ir didesnę stažą, vienas respondentas – net 19 metų stažą. Vidutinis respondentų stažas pasirinktoje sporto šakoje yra 11,79 metų (1 lentelė).

1 lentelė

Respondentų stažas pasirinktoje sporto šakoje

Metai	5	7	9	10	11	12	13	14	15	19
Sportininkai	1	1	1	1	1	3	3	1	1	1

Analizuojant tirtų sportininkų vertinamus geriausius startus nustatyta, kad 7,14 % (1) respondentų didžiausius savo pasiekimus sieja su laimėjimu olimpinėse žaidynėse (2 vieta), 28,57 % (4) – su laimėjimais pasaulio čempionate. Iš jų 75 % (3) laimėjo prizines vietas, 100 % (4) pateko į penketuką. 21,43 % (3) respondentų didžiausius savo pasiekimus sieja su laimėjimais universiadoje. Iš jų 66,7 % (2) laimėjo prizines vietas. 35,71 % (5) respondentų didžiausius savo pasiekimus sieja su laimėjimais pasaulio jaunimo čempionate (2 lentelė).

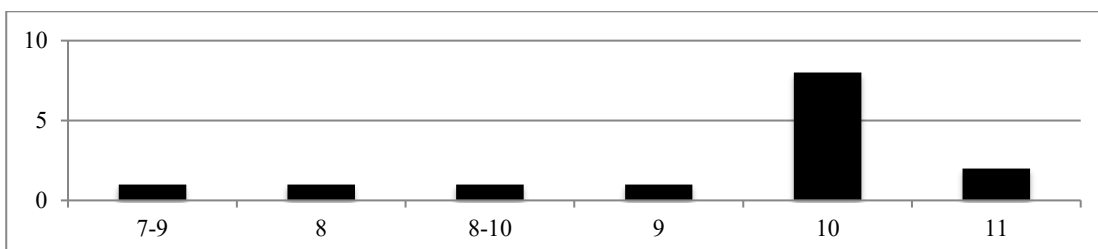
2 lentelė

Respondentų didžiausi sportiniai pasiekimai

Eil. Nr.	Varžybos	Vieta
1.	Olimpinės žaidynės	2 vieta
2.	Pasaulio čempionatas	2 vieta
3.	Pasaulio čempionatas	2 vieta
4.	Pasaulio čempionatas	3 vieta
5.	Pasaulio čempionatas	5 vieta
6.	Europos čempionatas	5 vieta
7.	Universiada	2 vieta
8.	Universiada	3 vieta
9.	Universiada	4 vieta
10.	Pasaulio jaunimo čempionatas	1 vieta
11.	Pasaulio jaunimo čempionatas	3 vieta
12.	Pasaulio jaunimo čempionatas	4 vieta
13.	Pasaulio jaunimo čempionatas	6 vieta
14.	Pasaulio jaunimo čempionatas	8 vieta

Iš tyrimo duomenų matyti, kad tik vienas sportininkas nėra pakeitęs trenerio, o 92,86 % (13) respondentų per visą rengimosi laikotarpį treniravo daugiau nei vienas treneris. 57,14 % (8) respondentų treniravo du treneriai, 35,71 % (5) respondentų – trys ir daugiau trenerių.

Tirti sportininkai per savaitę treniruoja nuo 7 iki 11 kartų. 10 sportininkų (71,43 %) nurodė konkretų lankytojų pratybų skaičių per savaitę (3 pav.).

3 pav. Respondentų pratybų skaičius per savaitę

Pratybų trukmę iki 2 val. nurodė 57,14 % tiriamųjų. Dviejų tiriamųjų (14,29 %) pratybų trukmė yra iki 1,5 valandos, keturių tiriamųjų (28,57 %) – iki 2–3 valandų.

Analizuojant priežastis, kurios paskatino lankyti pasirinktos baidarių sporto šakos treniruotes, paaiškėjo, kad net 11 respondentų (78,57 %) priežastis – treniruotes lankę draugai (3 lentelė). Tai rodo stiprią draugų įtaką vaikystėje renkantis veiklą. Trys respondentai (21,43 %) nurodė netoli namų, mokyklos buvus sporto mokyklą, po du respondentus (14,29 %) – tėvų norą, trenerio pakvietimą ir treniruotes jau lankiusį brolių (sesę, kitus giminaičius). Įdomu tai, kad nė vienas sportininkas neminėjo, kad buvo sukurta gera materialinė bazė, sąlygos treniruotėms.

3 lentelė

Priežasčių, paskatinsiu pradėti lankyti baidarių irklavimo treniruotes, atsakymų pasiskirstymas

Priežastis	Pasirinko respondentų
Pakvietė treneris	2
Treniruotes lankė mano draugai	11
Sporto mokykla buvo netoli namų, mokyklos	3
Treniruotes jau lankė mano brolis (sesuo, giminės)	2
Tėvai norėjo, kad lankyčiau šias treniruotes	2

Respondentų sportavimo motyvų kokybiniai vertinimai buvo paversti į kiekybinius duomenis. Atsakymai „Sutinku“ ir „Visiškai sutinku“ buvo susumuoti, norint įvertinti bendrai daugiausia teigiamų vertinimų sulaukusius motyvus. Pavieniai vertinimai pavaizduoti 4 lentelėje.

4 lentelė

Sportininkų motyvų įvertinimas, priežastys, kodėl sportininkai sportuoja, siekia didelių sportinių rezultatų

Motyvai	Vnt. proc.	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Nei taip, nei ne	Sutinku	Visiškai sutinku
1. Sportuoti man malonu, nes galiu įgyti įdomios patirties ir patirti jaudinančių pojūčių	vnt.	1	0	0	5	8
	proc.	7,14	0	0	35,71	57,14
2. Sportuoti man įdomu, nes daugiau sužinau apie sportą, kuriuo užsiimu	vnt.	1	1	1	9	2
	proc.	7,14	7,14	7,14	64,29	14,29
3. Sportuoju, nes jaučiu malonumą, kurį teikia naujų pratimų ir treniravimosi metodų atradimas	vnt.	1	0	4	6	3
	proc.	7,14	0	28,57	42,86	21,43
4. Sportuoju, nes draugai ir pažįstami mane už tai gerbia ir vertina	vnt.	3	0	4	5	2
	proc.	21,43	0	28,57	35,71	14,29
5. Sportuoju, nes tai vienas geriausių būdų susirasti draugų	vnt.	3	5	2	4	0
	proc.	21,43	35,71	14,29	28,57	0
6. Sportuoju, nes jaučiu pasitenkinimą išmokdamas (-a) ir atlikdamas (-a) naujus ir sudėtingus treniruočių pratimus	vnt.	1	1	3	9	0
	proc.	7,14	7,14	21,43	64,29	0
7. Sportuoju, nes norint būti geros	vnt.	0	1	1	9	3

formos būtina sportuoti	proc.	0	7,14	7,14	64,29	21,43
8. Sportuoju, nes būti sportininku (-e) yra garbė	vnt.	0	0	5	7	2
	proc.	0	0	35,71	50	14,29
9. Sportuoju dėl emocijų ir azarto, kuriuos patiriu išitraukęs (-usi) į sportinę veiklą	vnt.	0	1	3	8	2
	proc.	0	7,14	21,43	57,14	14,29
10. Sportuoju, nes jaučiu pasitenkinimą, tobulindamas (-a) sportinius įgūdžius	vnt.	0	1	3	5	5
	proc.	0	7,14	21,43	35,71	35,71
11. Sportuoju, nes mane supantys žmonės mano, kad svarbu būti geros fizinės formos ir nepriekaištingai atrodyti	vnt.	2	4	6	2	0
	proc.	7,14	28,57	42,86	14,29	0
12. Sportuoju, nes sportas yra geras būdas išmokti tokių dalykų, kurie galėtų būti naudingi kitose gyvenimo srityse	vnt.	0	1	5	5	3
	proc.	0	7,14	35,71	35,71	21,43
13. Sportuoju, nes taip galiu patirti stiprių emocijų	vnt.	0	1	5	7	1
	proc.	0	7,14	35,71	50	7,14
14. Sportuoju, nes jaučiu malonumą, atlikdamas (-a) sudėtingus judesius, pratimus	vnt.	0	2	2	10	0
	proc.	0	14,29	14,29	71,43	0
15. Jausčiausi blogai, jei neskirčiau laiko sportui	vnt.	0	0	2	8	4
	proc.	0	0	14,29	57,14	28,57
16. Sportuoju, nes patiriu malonumą, išmokdamas (-a) naujų pratimų, kurių iki tol nemokėjau	vnt.	0	2	4	6	2
	proc.	0	14,29	28,57	42,86	14,29
17. Sportuoju, nes tai puikus būdas geriams santykiams su draugais palaikyti	vnt.	1	3	5	5	0
	proc.	7,14	21,43	35,71	35,71	0
18. Sportuoju, nes privalau reguliariai sportuoti	vnt.	1	2	3	7	1
	proc.	7,14	14,29	21,43	50	7,14
19. Sportuoju, nes patiriu malonumą, atrasdamas (-a) naujus pratimų atlikimo būdus	vnt.	0	3	4	5	2
	proc.	0	21,43	28,57	35,71	14,29

Analizuojant sportininkų motyvų vertinimą (4 lentelė) matyti, kad net aštuoni sportininkai (57,14 %) visiškai sutinka su pirmuoju motyvu: „Sportuoti man malonu, nes galiu įgyti įdomios patirties ir patirti jaudinančių pojūčių“. Su šiuo motyvu sutinka dar penki sportininkai (35,71 %). Vadinasi, šis motyvas yra dominuojantis sportavimo motyvas.

Tyrimo rezultatų aptarimas

Sportinės veiklos motyvacija laikoma pagrindiniu veiksniu, lemiančiu sportininko įgimtų psichomotorinių gabumų tobulinimo veiklos kryptingumą (Haralambie, Mihailescu, 2010). Ji siejama su veiklos tikslais ir nulemia asmens elgesio formą bei pastangų intensyvumą. Motyvacijos stiprumui ir pastovumui reikšmės gali turėti daug psichologinių, socialinių ir edukacinių veiksnių.

Išanalizavus anketinės apklausos, parengtos pagal S. Sabaliauską (2011), sociodemografinius duomenis paaiškėjo, kad Lietuvos rinktinei daugiausia baidarininkų parengė Daugų sporto mokyklos treneriai (28,57 %), o didžiuosiuose Lietuvos miestuose – Vilniuje ir Panevėžyje – nepradėjo treniruotis

nei vienas respondentas. Galima daryti išvadą, kad sportininko parengtumui miesto dydis ir ekonominis išsivystymas turi palyginti mažai įtakos. Labai svarbų vaidmenį atlieka treneris, kurio kompetencija, gebėjimas formuoti sportininko motyvaciją, pažangūs treniravimo metodai ir priemonės yra bene svarbiausias sportininko tobulėjimo veiksnys. Treneris atsakingas už sportininko tolesnę gyvenimo ir karjeros raidą. Šis teiginys akcentuojamas ir išanalizuotoje literatūroje (De Weese, 2008; Trinić et al., 2009; Stirling, Kerr, 2009).

Sportininkų amžiaus ir baidarių irklavimo sportinių pasiekimų analizė rodo, kad nėra tiesioginio ryšio tarp sportininko amžiaus ir jo pasiekimų. Puikus pavyzdys yra Lietuvos rinktinės narys H. Ž., kuris būdamas 21 metų iškovojo aukso medalį 2015 m. Europos žaidynėse Baku. Šis pasiekimas nėra įtrauktas į klausimyno atsakymų suvestinę, nes empirinis tyrimas vyko prieš Europos žaidynes.

Anketinės apklausos rezultatai atskleidė, kad pagrindinis motyvas rinktis sportą ir konkrečiai – baidarių sportą buvo: „Sportuoti man malonu, nes galiu įgyti įdomios patirties ir patirti jaudinančių pojūčių“.

Tiriant paaiškėjo, kad jaunieji sportininkai prieš pasirinkdami baidarių irklavimo sportą dar lankė kelių kitų sporto šakų pratybas. Apsisprendimą lėmė patirtas malonumas sportuojant ir savo kompetencijų suvokimas. Vadinasi, sportininkų patiriamas malonumas ir gebėjimas savo galimybes panaudoti siekiant puikių sportinių rezultatų motyvuoja sportinę veiklą išskirti iš kitų veiklų, didina įsitraukimą į didįjį sportą, skatina apsisprendimą specializuotis vienoje sporto šakoje.

Atlikti baidarininkų, besirengiančių dalyvauti 1000 m nuotolio varžybose, tyrimai metiniu ciklu atskleidė daug sporto mokslui aktualių reiškinių, pateikė daug duomenų, kurie gali padėti efektyvinti didelio meistriškumo baidarininkų rengimą, be to, kai kurie tyrimo duomenys gali būti treneriams kaip modelinės charakteristikos rengiant jaunuosius baidarininkus.

Išvados

1. Ištyrus Lietuvos rinktinės baidarininkus nustatyta, kad jie sportinę veiklą ir konkrečiai baidarių irklavimą pasirinko daugiau skatinami vidinės motyvacijos veiksnių (sportuoti man malonu, nes galiu įgyti įdomios patirties ir patirti jaudinančių pojūčių) nei išorinės motyvacijos (tėvų ar trenerio paskatinimas). Tokie rezultatai gali būti nulemti kokybiškos komunikacijos tarp sportininkų ir trenerių trūkumo arba dėl nepakankamo pasitikėjimo treneriu kaip autoritetu.

2. Paaiškėjo, kad didžiųjų Lietuvos miestų Vilniaus ir Panevėžio treneriai nėra parengę nei vieno dabartinės Lietuvos baidarių irklavimo rinktinės sportininko, daugiausia jų pradėjo sportuoti Dauguose.

3. Tyrimai atskleidė, kad jaunieji sportininkai prieš pasirinkdami baidarių irklavimo sportą dar lankė kelių kitų sporto šakų pratybas. Apsisprendimą lėmė patirtas malonumas sportuojant ir savo kompetencijų suvokimas. Taigi, sportininkų patiriamas malonumas ir gebėjimas savo galimybes

panaudoti siekiant puikių sportinių rezultatų motyvuoja sportinę veiklą išskirti iš kitų veiklų, didina įsitraukimą į didįjį sportą, skatina apsisprendimą specializuotis vienoje sporto šakoje.

LITERATŪRA

1. Bailey, R., Morley, D. (2006). Towards a model of talent development in physical education. *Sport, Education and Society*, 11(3), 211–230.
2. Baker, J., Horton, S. (2004). A review of primary and secondary influences on sport expertise. *High Ability Studies*, 15(2), 211–228.
3. Barker, A. R., Welsman, J. R., Fulford, J., Welford, D., Armstrong, N. (2008). Muscle phosphocreatine kinetics in children and adults at the onset and offset of moderate – intensing exercise. *Journal of Applied Physiology*, 105, 446–456.
4. Bitinas, B. (1998). *Ugdymo tyrimų metodologija* (p. 204–207). Vilnius: Jošara.
5. Bo, S., Robert, K. W., Weidong, L., Haichun, S., Rukavina, P. (2010). An amotivation model in physical education. *Journal of Teaching in Physical Education*, 29(1), 72–84.
6. Cox, R. H. (1990). *Sport Psychology: Concepts and Aplicacions*. Dubuque, IA: Brown.
7. Deci, E. L., Ryan, R. M. (2000). The "what" and "why" of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11(4), 227–268.
8. De Weese, B. (2010). Shedding light on the elite coach-athlete dyad: perspectives of the participants in the 2008 men and women's Olympic trials marathon. *Track Coach*, 192, 6143–6148.
9. Gaston-Gayles, J. L. (2005). The factor structure and reliability of the student athletes' motivation toward sports and academics questionnaire (SAMSAQ). *Journal of College Student Development*, 46(3), 317–327.
10. Gill, D. L. (2007). Gender and cultural diversity. In: G. Tenenbaum, R. C. Eklund. *Handbook of Sport Physiology* (p. 823–844). Hoboken.
11. Grajauskas, L., Čepulėnas, A. (2009). Ugdymo turinio įvairovė kaip veiksnys, skatinantis ugdytinių motyvaciją sportuoti. *Education. Physical Training. Sport*, 74(3), 15–20.
12. Haralambie, A., Mihailescu, L. (2010). Research concerning the motivation's qualification for performance athletes *Journal of Physical Education & Sport / Citius Altius Fortius* . Vol. 27 Issue 2, 79-85.
13. Johnson, L., Delva, J., Malley, P. (2007). Sports participation and physical education in American secondary schools: current levels and racial, ethnic and socioeconomic disparities. *American Journal of Preventive Medicine*, 33(4), 195–218.
14. Jovaiša L. (2007). *Enciklopedinis edukacijos žodynas*. Vilnius: Gimtasis žodis.
15. Jovaiša L. (2009). *Gyvenimo sėkmės ugdymas*. Vilnius: Agora.
16. Kang, S., Lee, S., Lee, S. (2010). Student athletes' sports-program viewing: motives and preferences. *International Journal of Sport Communication*, 3, 355–370.
17. Ko, Y. J., Park, H., Claussen, C. L. (2008). Action sports participation: consumer motivation. *International Journal of Sports Marketing and Sponsorship*, 9(2), 111.
18. Morgan, T. K., Giacobbi, P. R. (2006). Toward two grounded theories of the talent development and social support process of highly successful collegiate athletes. *Sport Psychologist*, 20(3), 295.
19. Raslanas, A. (2001). *Lietuvos didelio meistriško sportininkų rengimo sistema: habilitacinis darbas*. Vilnius: VPU.
20. Sabaliauskas, S. (2011). *Sportininkų motyvacijos siekti didelio meistriško edukacinės prielaidos: daktaro disertacija*. Vilnius: VPU.
21. Stirling, A. E., Kerr, G. A. (2009). Abused athletes' perceptions of the coach-athlete relationship. *Sport in Society*, 12(2), 227–239.
22. Šalkauskis, S. (1992). *Pedagoginės studijos. I knyga*. Vilnius: Leidybos centras.
23. Trinić, V., Papić, V., Trinić, M. (2009). Role of expert coaches in development of top-level. *Acta Kinesiologica*, 3(1), 99–106.

24. Williams, J. M., Krane, V. (2001). Physiological characteristics of peak performance. In: J. M. Williams (Ed.), *Applied sport psychology: Personal growth to peak performance* (4th ed) (p. 137–147). Maunatain View, CA, USA: Mayfield.

LITHUANIAN ELITE KAYAK ROWERS' MOTIVES FOR ENGAGEMENT INTO SPORTING ACTIVITY

Dr. Egidijus Balčiūnas¹, Augustė Šiupinytė¹, Ričardas Nekriošius²
Lithuanian University of Educational Sciences¹, Lithuanian Sports University²

SUMMARY

Training of kayak rowers is a complex process, including both physical and psychical preparation as important components. One of the main psychical factors, having influence on kayak rowers' preparation and their results is motivation. Motivation of athletes, in particular of the ones practicing kayak sport, is a factor lacking deeper investigation in scientific literature. This article presents a literature review on this topic.

The aim of the research was to disclose motives which had impelled Lithuanian elite kayak rowers to choose and train a certain sport activity. The research involved theoretical method (analysis and summarizing of the scientific literature), as well as empirical method (anonymous questionnaire interrogation). The questionnaire interrogation was performed in the Sport Science Institute of Lithuanian University of Educational Sciences, athletes were also interrogated during their sport training camps and training sessions. Lithuanian national team elite kayak rowers (male), aged from 20 to 30 (n=14), participated in the research. 5 open and 9 close questions made the content of the questionnaire. The answers to the open questions were classified and converted to digital information, in order to prepare the obtained material from empirical research for analysis using mathematical statistics methods (percentage rate) and to achieve quantitative comparison of the results.

The investigation of Lithuanian national kayak rowers disclosed that one of the main motives for choosing sport activity, in particular kayak rowing is an interesting experience and new, exciting emotions. According to the research results, reinforcement by parents or coach is of remarkably less influence. The results of this investigation might be useful in preparing and improving kayak rowers' training programs, as well as in attaining better quality in an athlete – coach communication.

Keywords: motivation, development, kayak rowers.

Egidijus Balčiūnas
Lietuvos edukologijos universiteto Sporto ir sveikatos fakulteto
Sporto metodikos katedra
Studentų g. 39, LT-08106 Vilnius
Tel. +370 5 273 4858
El. p.: eg.balciunas@gmail.com

Gauta 2016-01-28
Patvirtinta 2016-XX-XX